№ 105 ՈՒՐԲԱԹ, 18 ՄԱՅԻՍԻ

1912
ՔԱՌԱՍՈՒՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՈՒՐԲԱԹ, 18 ՄԱՅԻՍԻ № 105

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ“
Сергіевская ул., № 5.
Tiflis, Rédaction „Mschak“
Խմբագրատան տէլէֆօն № 2—53.

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամենեզաւ

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20 կոպէկ.

Տպարանի տէլէֆօն № 67.

ԹԻՖԼԻՍԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ

ՀԻՄՆԱԴԻՐՆԵՐԻ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԻՉ ԿՈՄԻՏԷՆ

սրանով յայտարարում է, որ այդ Բանկի ակցիաները, որոնց իւրաքանչիւրի արժէքն է 250 ր., ստորագրվել կարելի է, սկզբից 10% վճարելու պայմանով, հետևեալ 4 օրերը.

ՄԱՅԻՍԻ 21-ԻՆ, 22-ԻՆ, 23-ԻՆ և 24-ԻՆ
(Երկուշաբթի, Երեքշաբթի, Չորեքշաբթի և Հինգշաբթի)

ԲԻՐԺԱՅԻ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ
(Երևանսկի բազար, տուն Թիֆլիսի Վարկային Ընկ.)

Առաւօտեան ժամը 11-ից մինչև ցերեկվայ ժամը 1-ը:

Ստորագրվել ցանկացողները պէտք է բարեհաճեն դիմել վերև յիշված ժամին և տեղը կազմակերպիչ Կօմիտէտին՝ Պետական Բանկի Թիֆլիսի Գրասենեակի անունով օրդեր ստանալու համար, որպիսի Բանկում յիշեալ Կօմիտէտի անունով բացված է

ԱՌԱՆՁԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ՀԱՇԻՒ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՍԿԶԲՆԱԿԱՆ 10% ՎՃԱՐԸ

Այն անձերը, որոնք վաղօրօք գրվել են պ. պ. հիմնադիրների, այն է՝ Ար. Ն. Միլեանի, Ար. Ն. Սէյլանեանի, Ս. Ս. Կիւլպէնկեանի, Ա. Ն. Բաղդասարեանի և այլոց մօտ, թող բարեհաճեն նորոգել իրանց ստորագրվելը Բիրժայում, վերոյիշեալ ժամանակամիջոցում, որպէսզի կարելի լինի ստանալ անդորրագիր դրամը մուծելու համար.

Օտար քաղաքացիները կարող են փոխադրել վճարի 10%-ը վերոյիշեալ ժամանակի ընթացքում Թիֆլիսի վաճառականների ատեան Արշակ Նազարովիչ Միլեանի անունով.

Կազմակերպիչ Կօմիտէտի Նախագահ՝ ԱՐ. Ն. ՄԻԼԵԱՆ

Անդամներ Կազմակերպիչ Կօմիտէտի:
Մ. Ի. ԴՕԼՈՒԽԱՆԵԱՆ
Ս. Ի. ՍՈՒԼԻԽԱՆԵԱՆ
ԱՐ. Ն. ՍԷՅԼԱՆԵԱՆ
Ա. Ա. ԷՆՖԻԱՋԵԱՆ
Ա. Ե. ԲԱՂԴԱՍԱՐԵԱՆ
Մ. Ն. ԲՕՋԱՐՋԵԱՆ
Ս. Ս. ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ

3—1 346.

Մկրտիչ Ստեփանեան Միքայէլեանը յայտնում է իր խորին շնորհակալութիւնը այն բոլոր անձերին, որոնք իրանց ցաւակցութիւնը յայտնեցին իր անմոռանալի կնոջ՝

Վարսենիկ Սարգսեան ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆՑԻ

մահվան առիթով՝ թէ անձամբ ներկայ լինելով և թէ հեռագիրներով ու նամակներով. 348. 1—1

ԱԶԴ

„ՄՇԱԿԻ“ 40-ԱՄԵԱԿԻ ՏՕՆԱԽՄԲՈՒԹԵԱՆ ՅՈԲԵԼԵԱՆԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ԲԻՒՐՈՆ սրանով յայտնում է ի գիտութիւն հայ հասարակութեան, հիմնարկութիւնների և անհատների, որ այսուհետև (այժմ և յօբելեանի օրը) թէ շնորհաւորական հեռագիրներ, ուղերձներ և թէ այլ դիմումներ պէտք է ուղղել հետևեալ հասցէով.

ա) Հեռագիրների համար՝ Тифлисъ. Редакція „Мшакъ“.
Tiflis. Rédaction „Mschak“.

բ) Ծրարների համար՝ Тифлисъ. Редакція „Мшакъ“. Для Юбилейнаго Бюро.
Tiflis. Rédaction „Mschak“. Յօբելեանական Բիւրոյի համար.

ԳՐԱԿԱՆ-ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՍԱԼՕՆ

Ուրբաթ, մայիսի 18-ին, հանդիսաւոր jour-fixe-ը նուիրված է

ՅՕԲԵԼԵԱՐ „ՄՇԱԿԻՆ“

Երաժշտական բաժինը մեր ընտիր արտիստների մասնակցութեամբ. Մուտքը անուանական հրաւիրատոմսերով. Սահմանափակ թւով, կողմնակի մարդկանց համար մուտքը 2 ր., ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿ «ՄՇԱԿԻ» ալմանախի բաժանորդների համար 1 ր., որ պէտք է տոմսը մինչև հինգշաբթի ձեռք բերել.
Սկիզբը երեկոյեան $8^1/_2$ ժամին. (չ.հ.ու.) 26. 4—4

Թիֆլիսի Արքունական Թատրոն

Երեքշաբթի, մայիսի 22-ին, չորեքշաբթի 23ի-ն և հինգշաբթի 24-ին

ԵՐԵՔ ԳԱՍՏՐՕԼ

ՄՕՍԿՎԱՅԻ ԿԱԲԱՐԷԻ

ЛЕТУЧАЯ МЫШЬ

Ղեկավարութեամբ նրա հիմնադրի՝ Մօսկվայի Գեղարուեստական Թատրօնի արտիստ Նիկիտ Ֆէօդորովիչ Բալիեվի.
ՏՈՄՍԱԿՆԵՐԸ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ ԹԱՏՐՕՆԻ ԿԱՍՍԱՅՈՒՄ. 350. 2—1

ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԹԱՏՐՕՆ

ԿԻՐԱԿԻ, ՄԱՅԻՍԻ 20-ԻՆ

„ՄՇԱԿԻ“ ՅՕԲԵԼԵԱՆԱԿԱՆ ԿԱՆԱՆՑ ՄԱՍՆԱԺՈՂՈՎԻ ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ ՆԵՐԿԱՅԱՑՎԵԼՈՒ Է

ԲԱՆԴԱԾ ՕՋԱԽ

պիէս 3 գործ., հեղ. Գ. Սունդուկեանի

Բարեհաճ մասնակցութեամբ՝ տիկնանց—Արզումեան-Երկայնաքաղուկ Ս., Ալիխանեան Վ., Առաքելեան Ե., Աստուածեան Հ., Աֆրիկեան Ե., Ալիբէկեան Ն., Բաբեան Եկ., Բաղդասարեան Ա., Դօլուխանեան Ն., Եղեկեան Ն., Միլեան Վ., Ցարութիւնեան Ե., Շահպարոնեան Ր., Շխեան Վ., Սպէնդիարեան Իւ., Վարդանեան Ֆլ., Քալանթար Ս.—և օրիորդների՝ Աղասարեան Հ., Արամեան Ե., Կարաջեան Ա., Մուրադեան Կ., Մելիք-Շահնազարեան Թ., Նէլլի, Տէր-Մարկոսեան Օ.—և պարոնների՝ Բաբեան Ա., Դովլաթբէկեան Ա., Եղեկեան Վ., Մելիք-Բէգլարեան Շ., Մարտիրոսեան Ռ., Շահպարոնեան բժ. Ս., Շիրինեան Կ., Տիգրանեան Լ., Փիլոյեան Տ. և դերասանների՝ Տէր-Դաւթեան Գ. և Միրզոյեան Գ..
ՌԵԺԻՍՍՕՐ՝ ՅՈՎՀ. ՏԷՐ-ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

Սկիզբն է երեկոյեան ժամը $8^1/_2$-ին:

Տոմսակները վաղօրօք կարելի է ստանալ Եփրեմ Ծատուրեանի խանութում, Դվորցովայա փողոցի վրա, իսկ ներկայացման օրը՝ թատրօնի կասսայում.
(ան.) 0—8

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՕՊԵՐԱ

ԱՐՔՈՒՆԱԿԱՆ ԹԱՏՐՕՆՈՒՄ

Բագուի Հայոց Կուլտուրական Միութեան Գեղարուեստական Սեկցիան

Մայիսի 25-ին

ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

կը ներկայացնէ

ԼԷԲԼԷԲԻՋԻ

յայտնի կոմիք. օպերան. Տոմսակները վաճառվում են Թատրօնի կասսայում. Նոյն տեղը վաճառվում է նաև օպերայի համառօտ բովանդակութիւնը.
(ու.կ.) առ. 345. 3—2

Կովկ. Հայոց Հրատ. Ընկ.-ը

սրանով յայտարարում է ի գիտութիւն հայ գրականութեամբ պարապողների և թարգմանողների, որ նրա խմբագրական մասնաժողովի որոշմամբ թարգմանված են և շուտով մամուլին կը յանձնվին հետևեալ երկերի հայերէն թարգմանութիւնները.
Ն. Ա. ՌՈՒԲԱԿԻՆ. «Ստորերկրեայ կրակ».
Չ. ԴԻԿԷՆՍ. «Դաւիթ Կօպպէրֆիլդ».
Ի. ՃԱՎՃԱՎԱՁԷ. «Մուրացկանի պատմածը».
Կ. ՀԱՄՍՈՒՆ. «Ուրուականներ».
Է. ԶՕԼԱ. «Ժերմինալ».
Դ'ԱՆՈՒՆՑԻՕ. «Ջիոկօնդա».
Ս. ԻՒՇԿԵՎԻՉ. «Թագաւոր».
ՄԵՏԵՐԼԻՆԳ. «Պէլէաս և Մելիզանդա».
» «Ագլավէնա և Սելիզէտտա».
ՇԷՔՍՊԻՐ. «Օտէլլօ».

ՊԱՍՏԱՌՆԵՐ
(ОБОИ)
ԵՂԲ. ՏԱՐՆՕՊՕԼ ՖԱԲՐԻԿԱՅԻ

Բաժանմունքը Թիֆլիսում, Գօլ. պր. 21, տուն Արտիստական Ընկ., տէլէֆօն № 355.
Պահեստումս միշտ կան մեծ քանակութեամբ բնտիր պաստառներ ամենավերջին ոճերով,
ՖԱԲՐԻԿԱՅԻՆ ԻՍԿԱԿԱՆ ԳՆԵՐՈՎ
8 կոպ. սկսած մինչև 6 ր. իւրաքանչիւր րուլօն.
Ունի պահեստներ Ռուսաստանի գլխաւոր քաղաքներում.
ՆՄՈՒՇՆԵՐԸ ՈՒՂԱՐԿՎՈՒՄ ԵՆ ՁՐԻ:
(ե.ու.) առ. 154. 50—20

ԲԺԻՇԿ

Ե. Ի. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ

Ներքին, երեխայոց և ստամոքսա-աղիքային հիւանդութիւններ.
Պրոֆ. Mathien-ի մասնագիտական կլինիկայից—Պարիզում.
Ընդունելութիւնը (առաւ. ժ. 9—11.
(երեկ. ժ. 5—7.
Ելիզավետինսկայա փող. № 39. տէլ. № 1067.
(կ.չ.ու.). առ. 179. 100—23

ՈՂՋՈՒՆՈՒՄ ԵՆՔ ԷՋՄԻԱԾՆԱԿԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄԸ

Հայ հասարակութեան յայտնի է, որ հրապարակի վրա դրվել էր հայկական տպագրութեան 400-ամեակի յօբելեանը տօնելու հարցը.

Երբ պարզվեց այն վէճը, թէ երբ է տեղի ունեցել առաջին տպագրութիւնը, և յայտնվեց, որ. արդարև, դա կատարվել է 1512 թ., մենք այն միտքը յայտնեցինք դեռ մարտի 13-ին «Մշակի» մէջ (№ 54) և «Արօր» ամսագրի փետրվարի համարում, թէ այդպիսի մի մեծ և կարևոր պատմական դէպքի յօբելեանը համազգային դարձնելու և նրան պատմական մի մեծ ակտով յաւերժացնելու համար անհրաժեշտ է հաստատել Էջմիածնում մի կենտրօնական յանձնաժողով, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի պատւաւոր նախագահութեան ներքոյ, նշանակելով իբրև անդամներ հայ նշանաւոր բանասէրներից մի քանիսին—լուսաւորչական և այլադաւան—և կատարել մեծ տօնը Էջմիածնում, իբրև մի վայրում, որ առաջին՝ մեծ առնչութիւն է ունեցել հայկական տպագրութեան հետ, երկրորդ՝ որ նրա շուրջն է գտնվում հայկական տառերի գտնող Մեսրոպի շիրիմը. Մենք ծրագրում էինք, որ այդ տօնախմբութեան հրաւիրվեն Էջմիածին նաև Կիլիկիայի կաթողիկոսը, Կ. Պօլսի և Երուսաղէմի պատրիարքները, հայ-կաթօլիկ և հայ-բողոքական համայնքների հոգևոր պետերը և հայ բանասիրութեան մէջ աչքի ընկնող անհատները.

Այսօր մեզ հաճելի է արձանագրել այն փաստը, որ մեր առաջարկը, որ և շատերի առաջարկն էր, իրագործվել է, եթէ ոչ ամբողջովին, գոնէ իր էական մասերով, այն է՝ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը հաստատել է Էջմիածնում մի կենտրօնական յանձնաժողով, որոշել է միացնել հայկական գրերի գիւտի 1500-ամեակը և տպագրութեան 400-ամեակը և կատարել այդ մեծ յօբելեանը ներկայ տարվայ հոկտեմբերի 13-ին, Թարգմանչաց տօնի օրը, որով և Մեսրոպի ու Սահակի անունը կապվել է նոյնպէս մեծ գաղափարի հետ.

Միևնոյն ժամանակ որոշված է ի յիշատակ համազգային այդ մեծ տօնի 1) հիմնել դպրոցական ֆօնդ ազգային դպրոցների բարգաւաճման համար և 2) հրատարակել Էջմիածնի մատենադարանի կարևոր ձեռագիրները.

Կրկնում ենք, ուրախալի է, որ Էջմիածինը ըմբռնեց կարևորութիւնը՝ կենտրօնացնելու իր մէջ ազգային այդպիսի մի մեծ տօնախմբութեան կատարումը և աշխատելու յաւերժացնել նրան մի մեծ ակտով, որպիսին մենք համարում ենք ծրագրված կէտերը.

Եթէ մենք առաջարկում էինք կատարել տօնը Էջմիածնում, հաստատել հեղինակաւոր և ձեռնհաս յանձնաժողով, այդ մենք անում էինք դրդված այն մտքից, որ տօնախմբութիւնը լինի համազգային և չը կատարվի անջատ-անջատ, զանազան տեղերում, այլ ազգի բոլոր հատուածները, բոլոր խմբակցութիւնները միանան և կատարեն մի մեծ համազգային տօնախմբութիւն.

Ուրեմն, այսօր, երբ, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի կարգադրութեամբ, այդ գլխաւոր միտքը իրագործված է, մենք համոզված ենք, որ մասնաւոր և պատահաբար կազմված մասնաժողովները կը միանան կենտրօնական յանձնաժողովի հետ և աջակցելով սրան կաշխատեն, որ հոկտեմբերի 13-ին ազգային մեծ տօնը կատարվի Էջմիածնում ոչ միայն հանդիսաւորութեամբ, այլ և օգտաւէտութեամբ։ Մենք համոզված ենք, որ այլ ևս մի կողմը կը թողնվի դիտաւորութիւնը՝ կատարել տօնախմբութիւնը զանազան տեղերում և զանազան ժամանակ, այլ ամէնքը կը միանան՝ հոկտեմբերի 13-ին Էջմիածնում կատարվելիք մեծ տօնին և կը դարձնեն այն համազգային։

Նոյնպէս մասնաւոր հանդամակութիւնները այլ ևս չը պէտք է տեղի ունենան, իսկ եթէ տեղի ունենան, նրանք պէտք է յանձնվեն Էջմիածնի կենտրօնական յանձնաժողովին։ Հայ նուիրատու հասարակութիւնն ևս պէտք է ուժ տայ Էջմիածնի յանձնաժողովին։

Ողջունելով ուրեմն Էջմիածնի որոշումը և պատրաստ լինելով ցոյց տալու ամէն աջակցութիւն, որքան այդ կախված կը լինի մամուլի մի օրգանից, մենք յորդոր ենք կարդում հայ հասարակութեանը մասնակցել հոկտեմբերի 13-ին Էջմիածնում կատարվելիք ազգային մեծ տօնին։ Իսկ թէ ինչ եղանակով մասնակցել, մենք դրա մասին շուտով կը տանք մի քանի ցուցմունքներ։

Այժմ տեղական մասնաժողովներ զանազան քաղաքներում, եթէ կազմվել են կամ կը կազմվեն, պէտք է դառնան միայն օժանդակ ճիւղեր Էջմիածնի կենտրօնական յանձնաժողովի և փոխեն իրանց որոշումները՝ յունիսին, սեպտեմբերին կամ նոյեմբերին տօնելու հայկական տպագրութեան 400-ամեակը։ Հայկական գրերի գիւտի 1500-ամեակը և տպագրութեան 400-ամեակը պէտք է տօնվեն համազգային մի մեծ տօնախմբութեամբ հոկտ. 13-ին Էջմիածնում։

Ցաւ ունենք, որ Կ. Պոլսի յանձնաժողովն ևս, որ որոշել է նոյեմբերի 25-ին տօնել, նոյնպէս կը փոխէ իր որոշումը և կը միանայ Էջմիածնի որոշման։

Հ. Առաքելեան

ԹՈՒՐՔԻԱՅԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

16 մայիսի

Պորտ-Սաիդ.—Կարմիր ծովից եկաւ իտալական երկու հականաւ Իտալիա գնալու համար։

Տոբրուկ.—Մայիսի 14-ին առաւօտեան նոր ամրոցի տեղ որոնող զօրքերը ենթարկվեցին բէդուիններ և կանոնաւոր թիւրքական զօրքերի գնդակոծութեան։ Թիւրքերը փախան։ Իտալացիք կորցրին երկու սպանված և երեք վիրաւոր։ Թիւրքերի կորուստները ըստ երևոյթին շատ խոշոր են։

Սալոնիկ.—Ներքին գործերի մինիստրը Ուսկիւբում գտնված ժամանակ մի գեկուցագիր ուղարկեց Կ. Պոլիս, որով պնդում է խուսափել վճռական միջոցներ ձեռք առնելուց ընդդէմ ալբանների և զօրքեր չը կենտրօնացնել չերնոգորական սահմանագլխի վրայ։ Մինիստրը 40 էմիսարներ է ուղարկել յորդորելու ալբաններին։

Հռոմ.—Ստեֆանիի գործակալութեանը հաղորդում են, որ կառավարութիւնը վճռել է յետ կանչել Թիւրքիայից իտալացի արտաքսված բանւորներին և ապահովել նրանց աշխատանքը հայրենիքում։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

16 մայիսի

Թէհրան.—Կառավարական զօրամասը, դուրս գալով Կեանգավէրից, ընդհարվեց ապստամբների առաջնորդ զօրախմբերի հետ։ Վերջիններս յետ նահանջեցին, կորցնելով 50 մարդ։

Խօյ.—Թիւրքաց հիւպատոսը պարսիկ իշխանութիւններից պահանջեց յանձնել մայիսի 7-ին Կոտուրի խանին գերի ընկած ասկէրներին։

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

16 մայիսի

Պետերբուրգ.—Ի պատասխանի «Н. Вр.»-ի և «Веч. Время»-ի յօդուածի՝ իբր ժանդարմների առանձին գումարտակի արտասահմանեան լրտեսութեան վրա հսկող գնդապետը ինքն է հաղորդել շարունակ օտարազգի կառավարութիւններից մէկին զինւորական մինիստրութեանը վերաբերեալ տեղեկութիւններ, նաև Դումայի անդամ Գուչկովի այն յայտարարութեան՝ թէ յիշեալ գնդապետը Մեասօէդովն է,—«Россія»-ն տպել է զինւորական մինիստրութեան հաղորդագրութիւնը՝ հիմնված կատարված քննութեան վրա, և մի քանի անձանց—ի թիւս որոց Դումայի անդամ Գուչկովի և «Веч. Вр.»-ի խմբագիր Սուվորինի—հարցուփորձի վրա։

Քննութեան հիման վրա մինիստրութիւնը հաղորդում է, որ ոչ մի քաղաքական խուզարկութեան առանձին մարմին գոյութիւն չունի ոչ զինւորական մինիստրին կից, ոչ զինւորական մինիստրութեան մէջ. զօրքերի մասին գաղտնի տեղեկութիւնները կենտրօնանում են գլխաւոր շտաբի հերթապահ գեներալի բաժանմունքներից մէնում։ Այդ տեսակ տեղեկութիւններ, որոնք ստացվում էին ոստիկանութեան դեպարտամենտից և ժանդարմների առանձին գումարտակից, փոխ-գնդապետ Մեասօէդովին չեն յանձնվել և յիշեալ հաստատութիւնների և գլխաւոր շտաբի գրագրութեան մէջ նա մուտք չունէր, փոխ-գնդապետ Մասօէդովը չէ պաշտօնավարել գեներալ շտաբի գլխաւոր վարչութեանը կից և ոչ մի զինւորական յանձնարարութիւն չէր ստանում։ Մեասօէդովի լրտեսութեան մեղադրանքներ ոչ ժանդարմական վարչութեան և ոչ էլ ոստիկանական դեպարտամենտում չը կան։ Զինւորական մինիստրի մօտ պաշտօն ունեցած ժամանակ Մեասօէդովը եղել է օրինակելի և ծառայութիւնը թողեց յօժարակամ։

Քիշինէվ (Պատահական).—«Այս րոպէիս ստացայ հետևեալ հեռագիրը Լիվադիայի պալատի մինիստր բարոն Ֆրէդերիկսից.

«Թագաւոր Կայսրին հաճելի եղաւ ամենաողորմածաբար շնորհել ձեզ Բեսարաբիայի՝ Ռուսաստանին միացման 100-ամեակի առիթով Նորին Կայսերական Մեծութեան պատկերը, Սեփական ձեռքով մակագրված, շրջանակի մէջ։ Պատկերը ուղարկվում է ֆելդեգերի հետ։ Պալատի մինիստր բարոն Ֆրէդերիկս»։

«Բաղդաւոր եմ հաղորդակից անել ինձ Կայսրի այս մեծ ողորմածութեան համար Ռուսաստանի միապետական կազմակերպութիւններին։ Վլադիմիր Պուրիշկէվիչ»։

Կիէվ.—Տեղիս միացած միապետական կազմակերպութիւնների նախագահների խորհրդակցութիւնը որոշեց բողոքել և գայրոյթ յայտնել Լվովում տեղի ունեցած հակառուսական ցոյցերի առիթով և խնդրում է նահանգապետին առ ոտս Կայսրի արկանել անսահման սիրոյ ու հպատակութեան զգացմունքներ։

Լոնդոն.—Համաձայն գործադուլային կոմիտէի տեղեկութեան, ներքին գործերի մինիստր Մակկենան յայտնել է կոմիտէին, թէ մթերքները պէտք է անյապաղ հայթհայթվեն Լօնդօն։ Կոմիտէը պատրաստակամութիւն յայտնեց բանակցութիւններ սկսել այդ մասին։ Մակկենան դեռ մտադիր չէ օգնութեան կանչել զօրքերին։

Կառավարութիւնը գումարում է բոլոր կուսակցութիւնների և նաւակառուցման բանւորների ներկայացուցիչների համագումար։

Առևտրի մինիստրը ընդունեց գործադուլային կոմիտէին։ Քննվեցին այն պայմանները, որոնցով պէտք է կայանայ ուրբաթ օրվայ խորհրդակցութիւնը։

Վաշինգտոն.—Սենատում Սմիտ յայտնեց «Տիտանիկի» աղէտի քննութեան հետևանքները և կշտամբեց անգլիական առևտրական վարչութեան անփոյթ գործունէութիւն ցոյց տալու համար, որպիսի հանգամանքը պատասխանատւութեան մի մասը ձգում է վարչութեան վրա։ Պատասխանատւութեան մեծ մասը ընկնում է «Տիտանիկի» նաւապետի վրա։ Սմիտ առաջարկում է մշակել միջազգային կանոններ այն մասին, որ մարդատար շոգենաւերի վրա անթել հեռագիրը օր ու գիշեր անդադար գործէ։

Ֆէզ.—Տեղացի ցեղերը նորից յարձակում գործեցին քաղաքի վրա։

Ֆէզի շրջակայքում հրացանաձգութիւնը շարունակվեց ամբողջ օրը և հետևեալ գիշեր։ Սակայն լուրջ յարձակում քաղաքի վրա դեռ չէ եղել։

Շանխայ.—Անաշխող անցան ազգաբնակութեանը ներքին փոխառութեանը մասնակից անել տալու ջանքերը։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

«ՄՇԱԿԻ» ՅՈԲԵԼԵԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

Կայսերական Կովկասեան Գիւղատնտեսական Ընկերութեան խորհուրդը իր վերջին թեր նիստում որոշեց ողջունել «Մշակի» յոբելեանը առանձին պատգամաւորութեամբ։

(Նամակ խմբագրութեան)

Թիֆլիս, 17 մայիսի

«Մշակի» 40-ամեակի Յոբելեանական Յանձնաժողովը շնորհակալութեամբ ստացաւ «Մշակի» ֆոնդի օգտին՝ 1) Էջմիածնից, Յովհաննէս արքեպիսկոպոս Շիրակունուց 10 ր., 2) Կարսից, Սարգիս Տէր-Մելքիսեդէկեանի ձեռքով հաւաքած 40 ր. (ցուցակը տպված է «Մշակի» № 102-ում), 3) Բաթումից, Միքայէլ Մեսրոբեանից 5 ր., 4) Բագուից, Միրզա Մ. Սարուխանեանից 200 ր., 5) Թիֆլիսում, Յովսէփ քահ. Տէր-Պետրոսեանից 5 ր., 6) Թիֆլիսում, Ա. և Թ. Խաչատրեաններից 50 ր.։ Գումարը՝ 310 րուբլի։ Նախորդ 15,370 ր. 62 կ. գումարի հետ, (տես «Մշակ» № 104) ընդամենը ստացված է 15,680 ր. 62 կ.։

Յանձնաժողով

Ջւար, 14 մայիսի

Կ. Հ. Բարեգ. Ընկ. Ջւարի ճիւղի վարչութիւնս՝ լինելով ազգի պարծանք և ազգի ցաւերին ցաւակից և ուրախութեանը ուրախակից պատկառելի «Մշակ» լրագրի ջերմ համակրողներից մէկը՝ այսու իր սրտագին ուրախութիւնն ու շնորհաւորանքներն է յայտնում ամսիս 26-ին կայանալիք քառասնամեայ յոբելեանի առիթով։

Միևնոյն ժամանակ վարչութիւնս Ջւարի հայ և վրաց հասարակութեան կողմից երկրորդ անգամ անհուն շնորհակալութիւն է յայտնում «Մշակի» ներկայ ղեկավարներին, որոնց շնորհիւ ժուրի վերածնված Ջւարի մի մասը այսօր վերաշինված ու զարդարված է։

Թող դեռ երկար ապրէ «Մշակը» իր համակրողներով հանդերձ, թող ծլի նա ու ծաղկի ի թիւս այլոց և ի մխիթարութիւն Իմերէթիայի լեզուազուրկ հայեր։

Յոբելեանին ներկայ գտնվելու համար վարչութիւնս իր միջից ներկայացուցիչ է ընտրել վարչութեանս նախագահ Արտաշէս քահանայ Գափամաճեանին, որը մօտ օրերս մեկնելու է Ջւարից։

Միևնոյն ժամանակ վարչութիւնս որոշել է «Մշակի» ֆոնդի համար մի փոքրիկ ժողովարարութիւն անել։

Փոխնախագահ՝ Ց. Սիմոնգուլեան

Անդամ-քարտ.՝ Ա. Կանկաճեան

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

Խուզարկութիւն գիւղ. ուսուցչի մօտ

Խաչակապ (Գանձ. գաւ.), 9 մայիսի

Ամսիս 8-ի գիշերը մանրակրկիտ խուզարկութիւն կատարվեց տեղիս ծխ. դպ. ուսուցիչ Ց. Տէր-Աւետիքեանի բնակարանում։ Գրաւված են 1 հրացան «մօսին», 160-ի չափ փամփուշտ թէ «մօսինի» և թէ «բերդանի», զանազան գրքեր, օրաթերթեր ու ամսաթերթեր՝ 45 կտոր, նամակներ, պօստկարտեր և այլ տեսակի գրութիւններ ու պաշտօնական թղթեր 3 կապոց։

Խուզարկութիւնը տեւեց գիշերվայ ժամը 2-ից մինչև առաւօտվայ ժամը 8-ը։

Ուսուցիչը առ այժմ ազատ է։

Ղուշչեցի

Կայծակը Դուշէթում

Դուշէթ, 15 մայիսի

Մայիսի 14-ի երեկոյեան անձրև ժամանակ յանկարծ կայծակ խփեց Ալէքս. Ծամալեանի խանութի առաջ. կայծակի երկարութիւնը մօտ 1 արշին էր, կապտագոյն բոցով, որը մտնում է խանութի դրան առաջ կանգնած խանութպանի և կողքին կանգնած մի այլ մարդու ուղիղ մէջ տեղում և ապա հասնում է կշեռքին և թաթերից մէկը ծակում, յետոյ դիպչում է 10 և 20 ֆունտանոց կշռաքարերին և 5 տեղ ծակում, վերջը ծակում է կշեռքի տակ եղած ցինկեայ ժեշտը ու մի քանի թղթեայ տոպրակներն էլ այրելով անհետանում է։ Բարեբաղդաբար վնասվող ոչ ոք չէ լինում։

Ց. Ք. Ապրիլեան

ՄԻ ՆՈՐ ԱՂՔԱՏԱՆՈՑ ԱՍՏՐԱԽԱՆՈՒՄ

Այս օրերս Աստրախանը հարստացաւ մի հայ հիմնարկութիւնով ևս։

1862 թ. վախճանվում է Աստրախանի Յովսէփ սարկաւագ Յովհաննիսեանը, որը արքունի գանձարանում 35,000 րուբլի գումար է թողած լինում այն պայմանով, որ վերոյիշեալ գումարը 35 տարի մնայ անձեռնմխելի, իսկ յետոյ՝ այդ գումարի մեծագոյն մասը գործադրվի 100 հայ աղքատ ընտանիքների պահպանութեան համար։

1897 թ. լրացաւ 35 տարին և թեմի նախկին առաջնորդը այս գումարի գործադրութեան մասին հարց բարձրացրեց նահանգապետի առաջ։ Մի քանի տարի շարունակ գրագրութիւններ ունենալուց յետոյ՝ վերջապէս աջողվեց կազմել մի կանօնադրութիւն հայոց առաջնորդի և նահանգապետի համաձայնութեամբ, որը հաստատվեց և մինիստրութիւնից, որով պէտք էր կառուցվէր մի նոր շինութիւն և ձրի բնակարաններ մատակարարվէին աղքատ ընտանիքներին։ Այդ նոր հիմնարկութեան կառավարութիւնը յանձնվում է կանօնադրութիւնով հոգաբարձութեան, որի մէջ մտնում են քաղաքիս 4 եկեղեցիների երէցփոխները, 2 ներկայացուցիչ Հայ Աղքատաց Հոգաբարձութիւնից և մի ներկայացուցիչ Հայուհեաց Բարեգործական Ընկերութիւնից։ Այս տարի պատրաստվեց այս մեծ շինութեան մի մասը և յատկացվեց 14 հայ աղքատ ընտանիքների։

Շինութիւնը բաւական մեծ է և գտնվում է քաղաքի լաւ մասերից մէկում։

Շինութեան միւս մասը պատրաստելու համար պակասում է գումարը, որովհետև շինութիւնը պատրաստվել է 35 տարվայ հաւաքված տոկոսներով. կանգնի մի որոշ ժամանակամիջոց, և հաւաքված նոր տոկոսներով կը կառուցվի և միւս մասը։

Աստրախանի բազմաթիւ հայ հիմնարկութիւններին մէկն էլ աւելացաւ. բայց մի զարմանալի երևոյթ...

Աստրախանի հայ ազգաբնակութիւնը, ինչպէս յայտնի է, տարէ-տարի զգալի կերպով նուազում է, հայ հիմնարկութիւնները աւելանում և հարստանում են, բայց սրանց յարաբերական աղքատութիւնը և կարիքը ոչ թէ նուազում է, այլ նոյնիսկ, կարծես թէ, աւելանում...

Ինչով բացատրել, արդեօք, այս երևոյթը...

Վերջին 10-ամեակի ընթացքում բացվել է որբանոց, Աղքատաց Հոգաբարձութիւնը լայնացրել է իր գործունէութիւնը, աւելացաւ և այս Յովսէփ սարկաւագի շինութիւնը. բայց դարձեալ բազմաթիւ աղքատներ թափված են ամէն օր բոլոր հոգաբարձութիւնների շեմքերում...

Այդ բարեգործական բազմաթիւ մեր հիմնարկութիւններով չենք նպաստում, արդեօք, մենք ինքներս՝ անգիտակցաբար աղքատութիւնը շատանալուն. չենք վարժեցնում, արդեօք, ձրիակերութեան և մուրացկանութեան։ Տեսնելով այդ բոլորը՝ ահա այդպիսի հարցեր են առաջ գալիս մարդու մէջ։

Հայ դպրոցներից բոլորովին համարեա զուրկ Աստրախանը շարունակ հարստանում է բարեգործական հիմնարկութիւններով։ Աստրախանի հային իր այդ օրհասական կորստաբեր դրութիւնից միակ փրկողը, նրա անհետացող մայրենի լեզուն պահպանողը պէտք է լինի հայ դպրոցը, որից զուրկ է Աստրախանը...։

Օրիորդաց դպրոցը մինչև օրս փակված է, իսկ թեմական դպրոցը իր երկու պատրաստականներով քարշ է տալիս իր ողորմելի դրութիւնը... Ահա Աստրախանի հայ դպրոցների դրութիւնը։ Իսկ դրանց փոխարէն աւելանում են շարունակ բարեգործական հիմնարկութիւնները... Վերջապէս պէտք է մտածել, այո, լուրջ կերպով մտածել այս մասին...։

Ս. Ք. Ասլանեան

Աստրախան

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՌՈՒՍԻՈՅ ԵՒ ԹԻՒՐՔԻՈՅ ՀԱՅՈՑ ԻՐԵՐԱՄՕՏՈՒԹԵԱՆ

Ծրագրին յղացման պատմութիւնը

Հայ ազգին համար դժբաղդութիւն մըն է իր ցրուածութիւնը՝ քաղաքական տարբեր բաժանումներու մէջ։ Բայց աւելի մեծ դժբաղդութիւն մըն է հայ ազգին համար այդ բաժանումներու մէջ ահրոզ անծանօթութիւնը իրարու մասին։ Վասն զի այս անծանօթութիւնը յառաջ բերած է նիւթական և բարոյական անդարմանելի և շատ խոշոր վնասներ ազգային ընդհանուր կեանքին տեսակէտով։ Եւ այս դժբաղդ երևոյթը շեշտուած է մանաւանդ Ռուսիոյ և Թիւրքիոյ հայոց վրայ, որոնք ինչպէս չեն ճանչնար զիրար։ Իսկ անծանօթութեան պատճառը եղած է ոչ միայն բացակայութիւնը առևտրական, ամուսնական, մտաւորական և այլն կապերու և յարաբերութիւններու, այլ նաև այն յայտնի դժուարութիւնը, այն սոսկալի արգելքը, որ գրուեցաւ ասոնց դէմ ասլքեան Համիդի բռնապետութեան երկար ժամանակաշրջանին։

Ստոյգ է, որ Ռուսիոյ և Թիւրքիոյ հայոց մէջ առևտրական յարաբերութիւններ տեղի ունեցան և ունին, ամուսնական կապեր հաստատուած են և ռուսահայ հեղինակներ և թերթեր փոխադարձաբար անծանօթ չեն մնացած Թիւրքիոյ հայոց, բայց այս բոլորը ինչպէս սահմանափակ պայմաններու մէջ շեշտուած երևոյթներ են, այնպէս որ հայութեան երկու խոշոր հատուածները իրական կերպով իրարու ծանօթացնելու չափ ազգային նկարագիր մը չեն ցայտեցներ ատոնք։ Այս երևոյթին քով կարելի է բացառութիւն մը համարել, այն ալ ոչ բացարձակ առումով, յեղափոխական շարժումի յարաբերութիւնները Ռուսիոյ և Թիւրքիոյ հայոց մէջ, այդ յարաբերութեանց բոլոր կողմերով. որովհետև այդ ալ տարածուն ընդհանուր հանգամանք մը չունէր։

Այս պայմաններու մէջ Ռուսիոյ և Թիւրքիոյ հայերը բնականէս անծանօթ մնացին իրարու հանդէպ, և մասնաւոր յարաբերութիւնները միշտ մասնաւոր, ամփոփ պիտի մնային և պիտի չկրնային ընդհանուր գաղափար մը տալ երկու հայկ հատուածներու ընկերական, քաղաքական, մտաւորական, ազգային կեանքին վրայ։

Թիւրքիոյ հայերը առհասարակ գիտէին և դեռ գիտեն, որ Ռուսաստանի հայերը քաղաքական հանգիստ վիճակ մը ունին, բարեկեցիկ են ընդհանրապէս և ի հարկին օգնութեան կը հասնին իրենց՝ դժբաղդ ժամանակներու մէջ։ Ռուսահայերն ալ փոխադարձաբար գիտէին, որ Թիւրքիոյ հայերը բռնապետութեան, հարստահարութեան, անարգարութեան, կոտորածի երկրին մէջ մշտապէս կը նահատակուին, և նահատակուելով՝ աւելի ևս կը պահեն ազգային զգացումը, ազգային եկեղեցին, ազգային լեզուն և հայ գրականութիւնը աւելի հարուստ և աւելի զօրաւոր է անոնց քով։

Այսպիսի վիճակ մը մնացուցիչ էր, չէր կրնար տևել, և օսմանեան սահմանադրութեան հռչակումով երբ յարաբերութիւնները դժուարացնող սոսկալի արգելքները վերցան, երբ ազգը ճշմարտապէս սիրողներու առաջին մտածումն այս եղաւ, թէ հայութեան այս երկու հատուածները պէտք է շուտով ծանօթանան իրարու և հաստատեն յարաբերութեան ամէն տեսակ կապեր իրարու հետ, երբ պահանջ ազգային կեանքի ամբողջութեան և պահպանման ազգային շահերու։ Բայց ասոնք շատ քիչ էին, և ազգային պաշտօնական շրջանակները չմտածեցին այս կենսական պէտքին վրայ, իսկ ազգային-քաղաքական կուսակցութիւնները, նախապաշարուած իրենց կուսակցական շահերով, արդէն չէին կրնար ծառայել այսպիսի ընդհանուր և իրապէս ազգային նպատակի մը։

1910-ին, երբ, մեր եպիսկոպոսական ձեռնադրութեան առթիւ, առաջին անգամ ճամբորդեցի Կովկաս, հայութեան երկու խոշոր հատուածներուն իրերածանօթութեան խնդիրը իր բոլոր կարևորութեամբ զբաղեցուց միտքս։ Ես խորապէս կը զգայի, որ մենք՝ Թիւրքիոյ հայերս՝ երբեք լաւ չենք ճանչնար Ռուսիոյ հայերը, կամ գոնէ չենք ճանչնար պէտք եղածին պէս։ Նոյնպէս կը տեսնէի, որ Ռուսիոյ հայերն ալ մեր՝ Թիւրքիոյ հայոց մասին լուսաւորուած չեն պէտք եղածին չափ։

Օրինակի համար՝ եթէ միայն Թիֆլիսը և Պոլիսը առնենք, իբրև երկու կեդրոններ՝ երկու կողմերուն ալ հայ առևտրական և մտաւորական զարգացումներուն, այո, նոյն իսկ այս երկու մայրաքաղաքներու հայութիւնները եթէ բնավ օտար են իրարու իսկական վիճակին, կարծեմ թէ չեմ չափազանցեր։

Տարի մը ետքը՝ երկրորդ անգամ ճամբորդեցի Կովկաս, կաթողիկոսական ընտրութեան առթիւ, և ես խորին վշտով ու նոյն իսկ ամօթով ականատես եղայ հետևանքին այն իրադարձութիւններու, որոնց մէջ տեղի ունեցաւ կաթողիկոսական ընտրութիւնը, և ասիկա իր կարգին ամենէն տխուր արդիւնքը և միանգամայն ամենէն ամօթալի ապացոյցն էր Թիւրքիոյ հայոց անծանօթութեան այն միջավայրին, ուր կը գտնուէին։ Համագործութեան և համբաշխութեան այնպիսի հանդիսաւոր և փառաւոր մէկ պահուն իսկ պակսեցաւ Թիւրքիոյ հայոց՝ մարդիկը և իրքը, դէպքերն ու դէմքերը ճանչնալու արժանութիւնն ու աջողակութիւնը։ Ամէն ոք իր կերպով, իր նախապաշարումով, իր գործիքութեամբ կուրցած՝ կոխոտեցին ողջմտութեան պայմանները և ստեղծեցին վիճակ մը, ուր ուրիշներու ազատութիւնը, խիղճը կը բռնաբարուէր, ինչ որ բողոքի հիմը կազմեց։

Անհ իրողութեան այսպիսի մէկ վիճակ առած ատենը և հոգեբանական այսպիսի մէկ մթնոլորտի մը տակ, Էջմիածնի մէջ 1911 դեկտ. 12 երկուշաբթի գիշեր, ռուսահայ պատգամաւորները լուրջ կ՚ յարգելի դէմքերէն ոմանք, սկզբունքով իրենց համամիտ Թիւրքահայ պատգամաւորներու հետ, ուսումնասիրեցին ստեղծուած տխուր վիճակին պատճառները և միաձայն հաստատեցին, թէ այս բոլոր ազգեցութիւնները միակ պատճառ մը առաջ կուգային. այն է՝ Թիւրքիոյ հայերը չեն ճանչնար Կովկասը, և աւելի ըլլալով՝ Թիւրքիոյ հայերը չեն գիտեր՝ թէ ամենայն հայոց կաթողիկոսը թէև ամենայն հայոց պատգամաւորներով կընտրուի ամենայն հայոց համար, բայց այս ընտրութիւնը մանաւանդ և իրապէս Ռուսիոյ հայոց համար է. իսկ ամենայն հայոց-ը աւելի բարոյական հանգամանք մը ունի։

Էջմիածնի մէջ սկսուած խորհրդակցական ուսումնասիրութիւնը շարունակուեցաւ Թիֆլիսի մէջ, և դեկտ. 20 երեքշաբթի գիշերը, Միքայէլեան փողոցի վրայ, օտէլ Վետցէլի սրահին մէջ սարքուած շքեղ երեկոյթին, ուր ներկայ էին Թիֆլիսի մտաւորականութեան և վաճառականութեան ու ազգային գործիչներու յայտնի դէմքերը, կարծիքներու ազատ փոխանակութենէ ետքը, «Կովկասի և Թիւրքիոյ հայոց իրարու մերձեցումը, իրարու ծանօթութիւնը անհրաժեշտօրէն շեշտուեցաւ և առաջարկուեցաւ միջոցներ խորհիլ՝ այս նպատակին համար։

Սակից զատ ինձ պաշտօն յանձնուեցաւ այս մասին աշխատիլ Պոլսի մէջ, որպէսզի առանց ժամանակ կորսնցնելու խնդիրը ուսումնասիրուի և գործի ձեռնարկուի։ Ու ես այդ պարտքս կատարեցի Պոլսի մէջ մասամբ միայն, վասնզի երկար կենալու չէի Պոլիս, և ի մէջի այլոց բերանացի բացատրեցի այս խնդիրը ազգ. ընդհ. ժողովոյ կեդրոնի խմբակցութեան ներկայացուցիչներու, Թիւրքիա խանի մէջ, 1912 յունվար 31 երեքշաբթի երեկոյեան, որոնք համակրութեամբ ողջունեցին եղած առաջարկութիւնն ու առաջադրութիւնը և ուզեցին, որ գրա-

ՈՉԽԱՐԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐՑԸ

Նոր-Բայազէտ, 4 մայիսի

Ամենահրատապ խնդիրը այժմ մեր քաղաքի ժողովրդի համար ոչխարապահութեան հարցն է։ Պահել թէ չը պահել ոչխարներ— ահա այդ հարցն է զբաղեցնում շատ մտքեր, որոնք մի որոշ եզրակացութեան չեն յանգում։ Սակայն նրանք, որոնք ոչխարատէր են և ունեն մի փոքր անտեսութիւն, գլուխ են պատռում, թէ պէտք է պահել ոչխարներ, իսկ միւսները՝ որոնք ոչխարներ չունեն՝ հակառակ են դրան։ Ոչխար չունեցողները չեն ցանկանում նրա համար, որ իրանց ցանքերը, արտերը և խոտատեղերը անխնայ կերցնում են ոչխարատէրերը և իրանց բերքը փչացնում, աղքատութեան են մատնում։ Այն ինչ ոչխարատէրերը ոչ մի բանի առաջ չեն կանգնում, միայն թէ իրանց անասունները կշտանան, գիրանան և իրանց բաւականաչափ արդիւնք տան... [illegible] (գարնանը և աշնանը), ղաշտերում, ցանքերի միջանցքներում և խոզաններում, հետևապէս բոլոր բուսականութիւնը ենթարկվում է նրանց ապատակութեան և ոչնչացման։ Միայն ամառվայ 2—3 ամսում հազիւ մեր ոչխարապահութիւնը դուրս է գալիս սարալանջերում և եայլաղատեղերում, որտեղ ազատ կարողանում է իր տնտեսութիւնը առաջ տանել։ Տարվայ միւս եղանակներում, կրկնում ենք, մեր բոլոր ոչխարների հօտերը շրջում են հասարակապատկան տեղերում, ուր ընկած է ժողովրդի մեծամասնութեան բուսականութիւնը։

Հէնց այդ առիթով մեզանում տարիներ առաջ թէպէտ հասարակական վճիռ է եղել, որպէսզի ոչխար չը պահվի քաղաքում, բայց և այնպէս այդ վճիռը անկարելի է եղել իրագործել, քանի որ ոչխարապահները չեն ցանկացել զրկվել իրանց պարապմունքի արդիւնաբերութիւնից, որն աւելի թանգագին է, քան օրինակ կովապահութեան արդիւնքը։ Այնու ամենայնիւ ոչխարապահութեան վերաբերմամբ փոքրամասնութեան շահերը բաղխվելով մեծամասնութեան շահերին՝ զգալի խոչընդոտ է դուրս գալիս, այնպէս որ ահագին մեծամասնութեան հողագործական արդիւնաբերութիւնը վտանգվում է փոքրամասնութիւն կազմող մի բուռն ժողովրդի ոչխարապահութեամբ, որը եթէ բոլորովին չը լինէր մեզանում, աւելի լաւ էր, քանի որ ոչխար ունեցողները անխտիր ունեն նմանապէս կովեր, եզներ, ձիեր և հողային տնտեսութիւն, ինչ որ միւս դասակարգերը, որոնք առարկում են և դէմ են ոչխարապահութեան։ Ուրիշ բան էր, եթէ բոլոր քաղաքացիք անխտիր պահէին ոչխարներ և հանդերի մի մասը վերածէին յատկապէս ոչխարապահութեան և նրա արօտների համար։ Իսկ այժմ երբ մէկի ոչխարը արածում է միւսի խոտատեղը, երրորդի խոզանը ուտում, չորրորդի ցանքը ոտնակոխում,—դա ոչ ոքի մօտ հաւանութիւն չէ գտնելու...

Այդ պատճառով ահա քաղաքիս գրեթէ ամբողջ ազգաբնակութիւնը այժմ լարված է ոչխարապահութեան դէմ, ուստի անցեալ ապրիլի 8-ին կայացած մեչչանական հասարակական ժողովում որոշվեց դուրս քշել մեր հանդերից բոլոր ոչխարների հօտերը (բացի 10 հատից) մինչև ապրիլի 20-ը։ Սակայն նրանցից շատերը մինչև մայիսի սկիզբները դարձեալ շրջում են քաղաքի հանդերում և անկարող են լինում դուրս գալ դէպի եայլաղատեղերը, քանի որ կլիմայական դժնդակ պայմանների շնորհիւ մինչև այժմ, չը նայած որ մայիս ամիսն է, դեռ ևս մեր եայլաղները բռնված են ձիւնի հաստ շերտերով, որտեղ ամեն օր բուք ու բորանը, ձիւն ու կարկուտն անպակաս են և որտեղ ստիպված պէտք է գնան ոչխարները ապրելու իրանց մատղաշ գառների հետ միասին... «Բայց ո՞ւմ դարդն է, ուր ուզում են գնան, —ասում է ժողովուրդը,—թող քիփողով խոտ գնեն և իրանց ոչխարները պահեն՝ մինչև որ եայլաղները ազատվեն ձիւնից և տա- [illegible] կենէ։

Գ. Սիմոնեան

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

Պետերբուրգ, 16 մայիսի

Երեկոյեան նիստում նախագահում է Ռօդզեանկօն։

Գիժիցկին կարդում է հարցապնդումների մասնաժողովի զեկուցագիրը այն մասին՝ թէ մի շարք հարցապնդումներ են ուղղված Կովկասի Փոխարքային կովկասեան իշխանութեան ապօրինի գործողութիւնների առիթով Կովկասում կողոպուտներն ու աւազակութիւնները արմատախիլ անելու ժամանակ։

Զեկուցագրի գլխաւոր կէտերն են.—Թերեքի շրջանում, շնորհիւ կառավարութեան աննպատակայարմար ձևերի, խաղաղ ռուս և տեղացի ազգաբնակութեան կեանքն ու գոյքը ապահովված չեն, Թերէքի շրջանի բարձր իշխանութիւնը [illegible] կերպով տուգանքներ է դրել Սաղօպշ և Էկաժէվօ գիւղերի բնակիչների վրա, «զելիմխանականութիւնը» ծագեց կովկասեան իշխանութեան յանցաւոր անգործունէութեան, իսկ յաճախ անօգնականութեան հողի վրա, զելիմխանականութեան մէջ կենտրոնացել են բոլոր կենցաղական ու հասարակական-պետական բացասական փաստերը, որոնք դժբաղդաբար առանձնապէս ուժեղ զարգանում են Կովկասի նպաստաւոր պայմանների շնորհիւ։

Վերջում մասնաժողովը, ուշադրութեան առնելով քաղաքացիական վարչութեան և զինուորական իշխանութեան պաշտօնեաների մի շարք գործողութիւնները, ի թիւս որոց և Գելարի պետ. գանձատան կողոպտելը, մեծաքանակ տուգանքներ առնելը, առաջարկում է հարցնել Կովկասի Փոխարքային, մինիստրների խորհրդի նախագահին և զինուորական մինիստրին՝ յայտնի՞ է, արդեօք, նրանց, որ Կովկասի տեղական իշխանութեան պաշտօնեաները երևան են հանել անգործունէութիւն կողոպուտներն ու սպանութիւնները արմատախիլ անելու ժամանակ, խախտելով առանձին դէպքերում օրէնքով ազգաբնակութեանը տրված իրաւունքները ու երաշխաւորութիւնները, որ յիշեալ գործողութիւնների ու կառավարութեան աննպատակայարմար ձևերի հետևանքում առհասարակ Կովկասում ստեղծվել է չափազանց աննորմալ կացութիւն, բաց որում մասնաւորապէս Թերէքի շրջանում խաղաղ ռուս և տեղացի ազգաբնակութեան կեանքն ու ստացուածքը անապահով են։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

◆ Այսօր, երեկոյեան ժամը $8^1/_2$-ին, Տ. Նազարեանի Գրական-Գեղարվեստական Սալօնում հերթական երեկոյթը նուիրված կը լինի «Մշակի» յոբելեանին։ Կօնցերտային մասը կը կայանայ ղեկավարութեամբ իտալացի պրօֆեսոր Բրօջիի։ Հրաւիրված են բազմաթիւ անձինք՝ ռուս, վրացի և այլ ազգի գրողներից ու գեղարուեստագէտներից։

◆ Փոխարքայի դիւանատան ֆինանսական բաժինը մի գրութեամբ դիմեց հարկահաւաք տեսուչներին, խնդրելով հաղորդել, թէ գիւղատնտեսութեանը ինչ վնաս հասցրին վերջերս տեղացած անձրևները և ցրտերը։

◆ Մեզ հաղորդում են, որ ներկայ ամառվայ ընթացքում Փամբակի Մեծ-Ղարաքիլիսա գիւղում տեղի կունենայ, նախկին տարիների օրինակով, կաթնատնտեսական դասընթացք, որը կը բացվի յունիսի 15-ին և կը շարունակվի մինչև օգոստոսի 15-ը։ Այս տարի դասընթացքը պէտք է առաջ տարվի աւելի ընդարձակ ծրագրով և շօշափի կենդանաբուժութեան միւս ճիւղերը, օրինակ եղջիւրաւոր անասունների խնամատարութիւնը, թռչնաբուծութիւնը և այլն։

◆ Մայրաքաղաքի թերթերը հաղորդում են, որ վինւորական վարչութեան պահանջով որոշված է շտապեցնել կովկաս-թիւրքական սահմանում շինվող խճուղին։

◆ Բժշկա-սանիտարական տեսուչ բժ. Կ. Ստեփանեանի զեկուցումը՝ Թիֆլիսում սանիտարական տուրք սահմանելու մասին՝ մօտերս կը ներկայացվի քաղ. վարչութեան և ապա դումայի քննութեանը։

◆ Քաղաքային սանիտարական բժիշկ Գ. Նազիևը քաղ. քիմիական աշխատանոցն ուղարկեց Կախէթինսկի հրապարակում եղբ. Սարգսեանների և Սարգիս Ղազարեանի ալիւրի պահեստներից վերցրած ալիւրի նմուշներ, որոնք քիմիական վերլուծութիւնից յետոյ փչացած և հացի համար անպէտք երևացին։

◆ Ի նկատի առնելով բամբակագործութեան առանձնակի աջողութիւնը մեր երկրում, որոշված է աւելացնել ինստրուկտորների թիւը, այլև շատացնել պրակտիկանտների քանակը Ղարայեազի փորձադաշտերում, ուր բամբակաբուծութեան փորձնական աշխատանքներ են կատարվում։

◆ Երէկ, ամսիս 17-ին, սենատում պիտի քննվէր «Баку» լրագրի խմբագիր Ք. Վերմիշեանի վճռաբեկ բողոքը Թիֆլիսի դատաստանական պալատի վճռի դէմ։

◆ Մեզ հաղորդում են, որ նորաւարտ դերասանուհի Իզաբէլլա Քալանթարը սկսել է իր ներկայացումների շարքը Պետերբուրգից ոչ հեռու գտնվող Պօպովկա կոչված ամարանոցային աւանում, ուր ներկայացումները կը շարունակվեն մինչև օգոստոսի սկիզբը, որտեղից օրիորդ Ի. Քալանթարը Կիեվ կերթայ, ուր խաղալու է տեղական թատրոնում։

◆ Պետրովսկի եպիսկոպոսական աթոռի համար նշանակված վրաց եպիսկոպոս Դաւիթը ողջմամբ ժամանելով Վլադիկավկազ շատ լաւ ընդունելութիւն է գտել այնտեղի վրացի հասարակութեան և ռուս արքեպիսկոպոս Պիտիրիմի կողմից։

◆ Կովկասի Փոխարքան թոյլ տուեց ներկայացնել Կովկասի բեմերի վրա Բարրի 3 գործ. «Համբոյ» պիէսը, թարգմ. Վ. Մանուէլեանի։

◆ Մայիսի 20-ին դերասան Մ. Թաշճեանի բենեֆիսին Վրաց թատրոնում կը խաղացվի հայերէն լեզուով Պ. Ջիակոմետտիի «Քաղաքացիական մահ» 5 գործ. դրաման, թարգմ. Ե. Տէր-Գրիգորեանի։ Խաղամիջոցներին կը նուագէ լարանուագ երաժշտախումբը ղեկավարութեամբ Վ. Մանուէլեանի։

◆ Թիֆլիսի պօստատան կից գոյութիւն ունեցող խնայողական դրամատանը ապրիլ ամսվայ ընթացքում ի պահեստ է տրված 68,814 ր. 75 կ. և յետ է վերցված 31,860 ր. 95 կ. գումար։

◆ Թիֆլիսի սպանդանոցում ապրիլի ընթացքում մորթված են խոշոր մասցուներ՝ 4076 հատ, հորթեր՝ 117 հատ, ոչխարներ՝ 6569 հ., գառներ՝ 10,018 հ., գոմէշներ՝ 855 հ. և 1 ձի։

◆ Թիֆլիսի II առևտրական դպրոցի VI դասարանի մի աշակերտ հնարաւորութիւն չէ ունեցել տալ ուսման վճարը, 120 րուբլի, և այժմ այդ պատճառով նրան չեն թոյլատրում քննութիւն տալ, մինչև որ վճարը չը մուծնէ։ Ի նկատի ունենալով որ այդ աշակերտը՝ շուշեցի, իբրև զուրկ միջոցներից, պէտք է մի ամբողջ տարի կորցնի և չը կարողանայ ուսումը շարունակել, կոչ ենք անում բարերար անձանց՝ օգնել նրան և ազատել անելանելի վիճակից. նուէրը կարելի է ուղարկել «Մշակի» խմբագրութեան, որ կը հասցնի դպրոցի վարչութեան։

◆ Մայիսի 16-ին, երեկոյեան, Վելիկոկնեաժեսկայա փողոցի № 19 տան առաջ դռնապաններից մէկը բարձրացրեց ուշաթափ դրութեան մէջ մի անյայտ մարդու, որը Միքայէլեան հիւանդանոց տարվելով՝ վախճանվեց։ Նրա գրպանում գտնվեց անցագիր պարսկահպատակ Իսխանա Վարդայեվի անունով, 64 տարեկան հասակի։

◆ Անհետ կորել է Սղնախի գաւառի բնակիչ Ալէքսէյ Նիկօշվիլին, որ Թիֆլիս էր եկել ապրիլի 29-ին։

◆ Ախալքալաքցի Վ. Շահպարոնեանը Թիֆլիսի նահանգապետից թոյլտւութիւն է խնդրում Ախալքալաքում հրատարակելու «Ջաւախք» անունով հայերէն շաբաթաթերթ։

◆ Գ. Սամխեևը դիմեց Կովկասի Փոխարքային՝ խնդրելով թոյլ տալ ինքնաշարժ կառքերի երթևեկութիւն հաստատել Գօրի քաղաքի և Ցխինվալի գիւղաքաղաքի և Մեջվրիսխեվի գիւղի միջև։

◆ Մայիսի 16-ին, ցերեկվայ ժամը 3-ին, երկրորդ կարգի վաճառական Ալէքսէյ Ալիխանեանը, որ ապրում է Դիդուբէյսկայա փողոցի № 11 տանը, արբած դրութեան մէջ «Պարաբելլում» սիստեմի ատրճանակից կրակեց իր վրա յարձակվող շան վրա։

◆ Բագուի քաղաքային դումայի քարտուղարի պաշտօնի համար վերընտրվեց նախկին քարտուղար Վեքիլովը։

◆ Յունիսի 1-ից Քութայիսում կը սկսէ լոյս տեսնել վրաց լեզուով ամենօրեայ մի թերթ «Չվէնի Ցխովրեբա» (Մեր կեանքը) անունով։

ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻ ԹԵՐԹԵՐԻՑ

◆ 502 միլիոն մարտանաւերի համար.—Պետերբուրգից հեռախօսով յայտնում են, որ մայիսի 8-ի երեկոյեան կայացաւ պետական պաշտպանութեան երկրորդ նիստը Դումայի յանձնաժողովի։ Նիստը նուիրված էր քննելու մի օրինագիծ, որով պահանջվում է բաց թողնել 502 միլիոն րուբլի փոքր մարտանաւեր շինելու ծրագիրը իրականացնելու համար։

◆ Ակադեմիկոս Ա. Ա. Մարկովին եկեղեցուց անջատելը.—Այս տարվայ սկզբին սինօդական շրջաններում քննվում էր Գերմոգէն եպիսկոպոսի յայտնի զեկուցումը (տես «Մշակ» 1911 թ. № 284, «Ռուս գրողները՝ դատի առջև») ռուս գրողների մասին, որով նա առաջարկում էր անջատել եկեղեցուց գիտութեան և արուեստի մի շարք ներկայացուցիչների։ Այն ժամանակ համոզված աթէիստ՝ ակադեմիկ Մարկովը խնդրեց սինօդին անջատել իրան ռուս եկեղեցուց, քանի որ վաղուց չէ ընդունում եկեղեցու դաւանանքը։ Սինօդը այդ գործը յանձնել էր Պետերբուրգի միտրոպոլիտ Անտօնիին։ Այժմ Մարկովը անջատված է եկեղեցուց։ Մարկովը ներկայումս համարված է հեթանոսների և զրկված պրաւօսլավ եկեղեցու ծէսով թաղվելու իրաւունքից։

◆ Երկրորդ ուսուցչական տունը Մոսկվայում.—Մայիսի 9-ին դաստիարակչուհիների և վարժուհիների ընկերութիւնը դրեց հիմքը դպրոցական նոր տան, որ գտնվում է Դեվիչիէ-պօլէ կոչված տեղում։ Դրա մեծ մասը կը յատկացվի ընկերութեան անդամուհիներին ու դաստիարակչուհիներին. բացի դրանից շինութեան մէջ կը լինեն սեղանատուն, գրադարան, գրասենեակ՝ ընկերութեան անդամուհիների համար տեղ գտնելու։ Շէնքը ձեռք է բերված դեռ ևս 1903 թւին՝ երեք-չորս հարուստ ռուսների շնորհիւ։ Հիմա արդէն ցուցակագրվում են այնտեղ բնակվել ցանկացող դաստիարակչուհիները և վարժուհիները։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

Վիեննայի խումբը

Վիեննայի օպերէտային խումբը, չորեքշաբթի, մայիսի 16-ին, խաղաց «Ցիրկի գաւակը» օպերէտը, գործ Ռօղանսկիի և Տէլէնի, երաժշտութիւն Էյսլէրի։

Երգչուհի Միցցի Վիրտ մի անգամ ևս առիթ ունեցաւ ցոյց տալու իր գեղեցիկ խաղը և երգելու շնորհքը։ Լինելով իր շարժումների մէջ թեթև, իր պարերի մէջ վարպետուհի, իր երգելու արհեստում գրաւիչ՝ նա կենտրոնացնում է իր վրա հանդիսականի ուշադրութիւնը սկզբից մինչև վերջ։

Հմուտ է իր կատակերգական դերերում դերասան Շուէյնբերգեր։ Նրա խօսելու և խաղալու ձևերը պահպանում են հանդիսականի շրթունքների վրա մշտական ժպիտ։

Փորձված և շնորհալի է դերասան Շպիլման, բայց տարիները արդէն սկսել են ազդել դերակատարի վրա։

Սրանք էին աչքի ընկնող ույժերը։

Երէկ երեկոյեան տրվեց «Ուրախ այրի» օպերէտը, և դրանով վերջացան Վիեննայի խմբի ներկայացումները Թիֆլիսում։

Սերող

ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պրոֆ. դր. Վ. Զոմբարտ, «Հրէաները և տնտեսական կեանքը», Լայպցիգ, 1911 թ., 476 եր.։

III *)

Ինչո՞վ են պայմանաւորված հրէութեան էկօնոմիական հոգու առանձնայատկութիւնները. ինչո՞վ բացատրել այդ, որ մի քանի հարիւր հազար գաղթական հրէաներ բնակվելով կապիտալիստական արդիւնաբերակարգի մայր-հայրենիքներում՝ Անգլիա, Ֆրանսիա, Հոլլանդիա, Գերմանիա և անդրովկիանոսեան «Նորաշխարհ» երկրում՝ դարձան «նորագոյն միջազգային առևտրի, մօդերն ֆինանսական տնտեսութեան, բօրսայի և առհասարակ տնտեսական կեանքի բովանդակ առևտրականացման հիմնադիրներ և զարկ տուողներ». դարձան «ազատ առևտրի ու մրցութեան, տնտեսական կեանքի նորագոյն հոգու ծաւալման հայ-

*) Տես «Մշակ» № № 103 և 104.

ւորապէս ներկայացնեմ խնդիրը, կազմելով նաև իմ կողմէն ծրագիր մը՝ ուսումնասիրութեան և գործադրութեան համար։

Ահա այս պարտքն է, որ կը կատարեմ։

Առաջադրութիւն

Հայ ազգը իր դարաւոր գոյութիւնը պահեր պահպաներ է՝ պահպանութեամբ իր ազգային կամ ցեղային յատկութիւններուն, նոյն իսկ հայրենի երկրէն դուրս. այսինքն՝ իր արիւնով, իր լեզուով և գրականութեամբ, իր կրօնքով ու եկեղեցիով, իր արհեստներով ու արուեստներով։

Դիտած ենք, որ արիւնը չափով մը անխառն չէ մնացած հայութեան մէջ իբր հակատագրական հետևանք տեղական հարստահարութիւններու, գաղթումներու։ Այս է պատճառը, որ այլասերումը շատ զգալի կըլլայ հայոց վրայ, մանաւանդ ընկլուզող, իւրացնող խոշոր քաղաքակրթութիւններու տակ։ Հայ լեզուն և գրականութիւնը այսօր բոլոր հայոց ծանօթ չէ։ Գլխաւորապէս Թիւրքախօս հայութիւնը անհերքելի փաստը կարձանացնէ այս դժբաղդ իրողութեան։ Հակառակ այն իրողութեան, որ հայ լեզուն և գրականութիւնը պանծալի յառաջդիմութիւն ըրած է առհասարակ բոլոր հայութեան մէջ և նոյնիսկ Թիւրքախօս հայութեան մէջ դպրոց տեսնող նոր սերունդը սկսած է հայախօս ըլլալ, բայց դեռ ստուար է և տարածուն Թիւրքախօս հայութեան խաւը։ Իսկ հայու կրօնքն ու եկեղեցին, հակառակ մեր մէջ ջատագովուած նոր տեսութիւններու, ազգային կապ մը եղած է սկիզբէն ի վեր բոլոր հայութեան համար, այլ և այլ երկիրներու և գաւառներու մէջ ցրուած և տիրապետուած այլալեզու հայութեան համար։ Որչափ ալ ըսուի և ջատագովուի, թէ կրօնքը կամ եկեղեցին խղճի խնդիր է հիմա և թէ ազգութեան մէջ կրօնքը, եկեղեցին դեր չունին կամ պէտք չէ ունենան, գոնէ փորձառութիւնը, պատմութիւնը ասոր հակառակը կը հաստատէ հայ ազգի պատմական և արդի կեանքին մէջ։ Ամենէն առաջ Թիւրքախօս հայութիւնը նկատի առէք. լեզուն Թիւրք. ինքը հայ է և իր հայութիւնը կը չնչէ, կարտայայտէ իր ազգային եկեղեցիով։ Ընդհակառակը ես կը ճանչնամ հայ համայնքներ, որոնք իսլամացած են, բայց հայերէն կը խօսին և սակայն հայ չեն. անոնք կըսեն՝ «մենք Թիւրք ենք, տաճիկ ենք». չեն կրնար ըսել թէ «հայ իսլամներ ենք»։ Մենք որչափ ալ գիտնանք և հաստատենք, թէ սխալ է այս, որովհետև հայ մը իսլամանալով հայ կը մնայ, Թիւրք մը քրիստոնեանալով Թիւրք կը մնայ, որովհետև ազգ ու կրօնք տարբեր բաներ են, բայց, բարեբաղդաբար թէ դժբաղդաբար, իրողութիւնները տարբեր են մեր աչքերուն առջև և մեր փորձառութեան տակ, և այսպէս ալ եղած է պատմութեան մէջ։ Եւ ճիշդ այս պատճառաւ է, որ հայութիւնը ոչ միայն տարբեր կրօնքներու մէջ կը կորսուի, այլ նաև տարբեր յարանուանութիւններու կամ եկեղեցիներու մէջ կը տկարանայ, եթէ ուզէք, կայլասերին հայահռոմները, հին և նոր ժամանակներու մէջ, հայ-կաթոլիկները, հայ-բողոքականները միշտ նուազ հայ էին քան բուն հայերը, որոնք հաւատարիմ մնացած են իրենց հայրենի և մայրենի եկեղեցւոյն՝ հայաստանեայց եկեղեցւոյն։

Այս դիտողութիւններէն կը հետևի, որ բոլոր հայութեան համար, այսինքն բոլոր այլաերկիր, այլալեզու և ցրուած հայութեան համար միութեան ընդհանուր կապն է հայ ազգային եկեղեցին, որու դերն ու նշանակութիւնն այս պարագային մէջ աւելի ազգային է, քան թէ զուտ կրօնական։

Եւ հայ ազգին հիմակուան մտայնութեան և հոգեխօսական վիճակին մէջ, նոյնիսկ այս մտայնութիւնը և հոգեխօսական վիճակը կեդրոնացնելով ազգը հիմա վարողներուն և կառավարողներուն շրջանակին մէջ, հայաստանեայց եկեղեցին կը ներկայանայ իր հայ ազգային նկարագրով, այսինքն իբր հայ ազգային հաստատութիւն մը, որ դարերէ ի վեր կեդրոնը եղած է հայոց կրօնական պաշտամունքին, հայոց միութեան, հայոց ժողովներուն, հայոց մտաւորական ձեռնարկութիւններուն, հայոց գրականութեան և գրչութեան, հայոց ճարտարապետութեան և մանրանկարչութեան, նոյնիսկ ապաստարաններ եղած են հայ եկեղեցիներ արհաւիրքի և կոտորածի ժամանակներուն, և մինչև հիմա ալ դեռ հայ ազգային եկեղեցին իր պատմական ամենէն գեղեցիկ մէկ դերը կը կատարէ իբր հասոյթի աղբիւր հայ կրթութեան ծախքերուն։

Այս իրողութիւնները կը համառօտենք այստեղ՝ ցոյց տալու համար, որ այսպիսի դարաւոր և ընդհանրական կազմակերպութիւն մը իր բոլոր կողմերով, իր բոլոր ճիւղերով ու բաժանումներով՝ պէտք է իր իսկական նշանակութեամբ գրաւէ հայ ազգին ուշադրութիւնը՝ իր նոր-նոր ձեռնարկութիւններուն և կազմակերպութիւններուն մէջ։ Շիտակ չէ 1600 տարուան հայ ազգային հաստատութիւն մը, որ ամենէն յետին գիւղին մէջ կը պահէ իր գոյութիւնը, մէկդի դնել, հռետորական շեշտով մը կամ գրչի հարուածով մը, ճիշդ այն պատճառաւ, որ ոչ միայն հայ ազգային եկեղեցին այդպէս սխալ հասկցուած կըլլայ, այլ նաև ունէ կազմակերպութիւն կամ ձեռնարկ հայ ազգային եկեղեցւոյ չափ կարենալ տարածելու, և միութեան նոր և ընդհանուր կապ մը ստեղծելու համար այս ցրուած ազգին մէջ անհրաժեշտ կերպով պէտք են նոյնչափ դարեր, դարեր, նոյնչափ զօրութիւն, նոյնչափ առնական և առաքինական հաւատք գործին վրայ, նոյնչափ զոհողութիւններ նիւթական և բարոյական, նոյնչափ մարտիրոսութիւններ, վկայութիւններ, նոյնչափ բացարձակ մաքրութիւն և շիտակութիւն։ Որո՞նք ունին այս պատրաստութիւնները, այս առաւելութիւնները մեր մէջ հիմա ազգին ծառայելու համար։ Շիտակ չէ նաև հայ ազգին անունով և սիրով նորանոր կազմակերպութիւններ ու ձեռնարկութիւններ յաջողցնելու համար՝ փնտռել հայ ազգային եկեղեցւոյն ունէ չափով։ Ասիկա դաւաճանութիւն մըն է ազգին։ Բոլոր նոր ձեռնարկներ ու կազմակերպութիւններ պէտք է բղխին հայ ազգին պատմական կեանքէն ու փորձառութիւններէն, [illegible] յառաջացումն ու պարզացումը, ժամանակին սփիւռքական պահանջները նկատի առնելով։ Օրինակի համար՝ Թիւրքիոյ հայոց ազգային սահմանադրութիւնը, իբր վերակազմութիւն ազգային կեանքի գործունէութեան, բղխած է ժամանակին պահանջման համեմատ հայ ազգային կեանքի պատմութենէն և աւանդութենէն։ Կարելի է հիմա բարեփոխել այդ կէս դարու կանոնադրութիւնը մեր ժամանակի պէտքերուն համաձայն, կարելի է նաև նոր-նոր ընկերութիւններ, միութիւններ, դաշնակցութիւններ կազմել, բայց այս բոլորին կեդրոնը պէտք է ըլլայ հայ ազգին պատմութիւնը, աւանդութիւնը, և պէտք չէ, որ այս նոր պէտքերը, նոր նորութիւնները փնտռեն ազգային սրտին, ազգային կազմակերպութեան կեդրոնին, որովհետև ասիկա բաժանում է, կազմալուծում է, դժբաղդութիւն է։ Արեգակնային դրութեան պէս կանոնաւոր, հաշուաւոր կազմակերպեալ դրութեան մը պէտք ունի հայ ազգը։ Որչափ ալ նոր աստղեր և նոր գիսաւորներ քննուին, երևան բերուին, այս բոլորին յարաբերութիւնները բուն արևին, կեդրոնին հետ՝ անժխտելի են, և արդէն ուրիշ կերպ չի կրնար ըլլալ բնութեան մէջ և պէտք չէ որ ըլլայ մեր կազմակերպութիւններուն մէջ ալ։ Ապա թէ ոչ ներդաշնակութիւնը կը խուսափի շարունակ, և ուր որ ներդաշնակութիւն չկայ, հոն մի փնտռէք ունէ կեանք, ունէ արդիւնք։

Բարգէն եպիսկոպոս

(Վերջը միւս անգամ)

[illegible] ներէ ճշգրիտ արձանագրութիւն՝ նրա գոյութեան իմաստի և արժէքի փաստացի գնահատութեան համար):

Մեր հեղինակը փորձում է ապացուցել, որ այն երեք իդէական անհրաժեշտ յատկութիւնները՝ նորագոյն տնտեսական կեանքի բարդ կառուցւածքի մէջ՝ ամենից շատ ու սուր կերպով զարգացել են հրէաների մէջ: Պատմական այն բէալ, սպեցիֆիկ պայմանները, որոնց կօնկրետ դասաւորութեան ծոցում վիճակված էր Իսրայէլի շառաւիղներին կռել իրանց տարագրեալ ճակատագիրը, անխուսափելիօրէն կաղապարել են մի հոգեբանական աշխարհ՝ յիշեալ հիմնական ուղղութիւններով օժտված:

Այդ պայմաններն են բոլորիս յայտնի՝

Հրէաների տարածական ցրվածութիւնը, նրանց օտարացիութիւնը, նրանց կիսաքաղաքացիութիւնը եւ նրանց հարստութիւնը:

Տարակոյս չը կայ, որ թւածս պայմաններից սկզբի երեքը առաջին իսկ հայեացքից ունեն բացասական նշանակութիւն, եթէ քննութեան առնվեն նրանք մի ժողովրդի ազգային և սօցիալական կեանքի տեսակէտից: Ի՞նչ բան կարող է աւելի քայքայիչ լինել մի խմբակցութեան հանրական շահերի միութենականութեան համար, քան նրա անդամահատված, ցիրուցան վիճակը, օտար լինելը տարապայման միջավայրերի ծոցում և «խորթ զաւակի» արհամարհված, կիսաքաղաքացիական դրութիւն ունենալը: Բայց երեւակայեցէք, որ ներկայ դէպքում Զօմբարտը վերագրել է այդ պայմաններին ըստ ամենայնի դրական նշանակութիւն, սեպելով նրանց որպէս տնտեսական հզօրացման պօզիտիվ ֆակտօրներ հրէական տարրի կեանքում: Եւ միանգամայն իրաւացի է մեր հեղինակը: Այդպիսով կանգնում ենք մենք խնդրի դիալեկտիկական բնոյթի առաջ: Մի շարք պայմաններ, որոնք սօցիալական և ազգային-կուլտուրական կեանքի տեսակէտից բացասական ու կործանարար մոմենտներ են կազմում, նրանք անհատական և մանր-գրուպպայական շահերի տեսակէտից իբրպէս դրական և շինարար ֆակտօրներ են դարձել տնտեսական մրցութեան լայն, անեզր ովկիանում:

Ջը պէտք է աչքից վրիպեցնել մի վերին աստիճանին կարևոր հանգամանք: Հրէաների ստեղծագործական էներգիայի արտադրական վառնումը տեղի է ունեցել ոչ թէ յօգուտ հրէութեան, որպէս ազգային-կուլտուրական ինտեգրալ, ամբողջական խմբակցութեան և սօցիալական ինքնամփոփ միջավայրի,—այդպիսի հրէութիւն գոյութիւն չունի այլևս այն օրից սկսած, երբ Պաղեստինը իր անսպառ արտագաղթականութեամբ (էմիգրացիայով) իջաւ մինչև հասարակ պատմա-աշխարհագրական հասկացողութեան աստիճանը, զրկվելով իր ազգային տերրիտօրիական բովանդակութիւնից,—այլ յօգուտ այն օտարազգային իրականութիւնների, ուր ցանուցիր հրէաները, որպէս ժրաջան մեղուներ, խոշոր գործօններ դարձան նորագոյն կուլտուրական կենտրօններում, կապիտալիստական տնտեսակարգի հոյակապ շէնքը կառուցանելիս:

Ցրվածութիւնը նպաստեց հրէաներին այն բանով, որ նրանք կարողացան տնտեսական մրցութեան բոլոր յարմարագոյն կէտերում ամուր դիրքեր գրաւել, առևտրական շարժման և համաշխարհային շուկաների կենտրօնական բռնները իրանց կողմը թեքել: Միևնոյն ընտանիքը հնարաւորութիւն ունեցաւ իր ձեռնարկութեան (ինդուստրիական, առևտրական, բանկային) ճիւղերի ցանցով պատել եւրօպական յայտնի անկիւնները: Եւ այնպիսի ընտանիքներ, ինչպէս են Լօպէ, Մեծոդէ, Կօստա, Պերէր, Ռօտշիլդ և այլն, որոնք 5 մայր համայնքներում դիրքեր են գրաւել, կարող էին միայն հրէաներ լինել:

Օտարացիութիւնը նպաստեց նրանց այն բանով, որ հրէաները ամենուրեք զգում էին իրանց և համարվում էին փաստօրէն որպէս եկւորներ, օտար գաղթականներ, որոնք, սակայն, հէնց որպէս այդպիսիներ, կրկնակի և եռակի ոյժեր պիտի լարէին նոր միջավայրերում համակերպման նեցուկներ որոնել, տնտեսելու, ձեռնարկելու նպատակայարմար միջոցներ ընտրել, կապեր ու յարաբերութիւններ ստեղծել և այլն. մի խօսքով լինել իրանց մտածումների և գործառնութիւնների մէջ բացիօնէլ և ոչ տրադիցիօնէլ. վերջինս յատուկ է միայն արտօնեալ տեղացիների անհոգ ու անփոյթ, ըստ սովորութեան վարվող խաւերին:

Իսկ կիսաքաղաքացիական դրութեան կօնկրէտ արդիւնքը՝ հրէական տարրի տնտեսականութեան հարցում՝ աւելի քան յայտնի է: Այլ ևս ինչ ասպարէզներում կարող էր հրէան ծաւալել իր ընդունակութիւնները, բացայայտել իր հոգու լաթենթ ոյժի ողջ մեծութիւնն ու խորութիւնը, յղկվել ու սրվել, պրակտիկ կեանքի փորձնական դպրոցը հմտօրէն աւարտել և ճարպիկ, բաֆինէրտ կոչումաւորներ արտադրել, եթէ ոչ տնտեսական՝ իր բոլոր ճիւղերով, մանաւանդ առևտրի և փոխառութեան ֆօնդերների մէջ, երբ այդ ժողովրդի առաջ փակված էին կամ խոչընդոտված արտօնեալ քաղաքացիական ասպարէզները՝ քաղաքական, զինւորական, վարչական, հրապարակական և այլն:

Չորրորդ պայմանը—հարստութեան արագօրէն կուտակումը հրէաների ձեռքը և նիւթական բարիքների այդ առատ պաշարով նրանց ինտէնզիվ ու էքստանզիվ մասնակցութիւնը կապիտալիստական տնտեսակարգի աշխարհակալ նուաճումներին—բացատրութեան ոչ մի կարօտութիւն չունի: Ցիշելու է միայն այն պատմական կարևոր փաստը, որ հրէաների մօտ յարաբերաբար աւելի շուտ ու վաղ են կուտակվել կապիտալի երկու սկզբնական ձևերը՝ վաշխառուական (բառիս ոչ էտիկական իմաստով, այլ տնտեսագիտական) և առևտրական, որոնք, իրանց հերթին, նորդարեան ինդուստրիական կապիտալի սկզբնական ակումուլացիայի հիմքը կազմեցին:

Ուրեմն հրէաների էկօնօմիական արտակարգ ընդունակութիւնները և այդ հողի վրա արտաբերած նրանց գերազանց ծառայութիւնները—քանակով այնքան բեղմնաւոր, որակով այնքան խոր ու ներգործական—այլ բան չեն, բայց եթէ պայմանաւորված արդիւնքներ այն կուլտուր-պատմական բէալ յարաբերութիւնների առանձնայատուկ դասաւորութեան, որոնք դարերից ի վեր բաժին ընկան հրէութեան:

Երևոյթների գիտական այդ օբիէկտիվ-պատճառակցական բացատրութեամբ չքանում են կրօնական միստիցիզմի, մանր-քաղաքացիական անտիսեմիտիզմի և բասսայական ֆատալիստ թէօրեկտների այնքան ջրալի արգումենտները հրէական տարրի գործնական էութեան մասին:

Սակայն մի կարևոր հարց. արդեօք մի որևէ այլ ժողովուրդ՝ ճիշդ նոյն կուլտուր-պատմական պայմանների մէջ՝ կը ծաւալէր իր շուրջը նոյն ընդունակութիւնները, կը հանէր տնտեսական այն խոշոր, յարաբերաբար անմրցակից մեծութեան, ինչ որ գտանք հրէաների մօտ:

Անտրօպօլօգիական թէօրիաների սահմանները շօշափող այս գերազանց հետաքրքրաշարժ հարցի վրայով լռելեայն չէ անցնում պրօֆ. Զօմբարտը. նա, ընդհակառակը, նոյն իսկ դուրս ենելով իր հիմնական խնդրի շրջանակից՝ յարուցում է հարցեր, առաջադրում թեզիսներ՝ հրէական տարրի պսիխիկական բովանդակութեան առանձնայատկութիւնը—պայմանաւորված սկզբնական ստղմաւորումներից—բացատրելու համար: Որքան էլ յարգելի հեղինակի այդ մասում արծարծած մտքերը հիպօթետիկ (ենթադրական) նշանակութիւն ունենան մեծագոյն մասով, այնու ամենայնիւ խիստ հետաքրքրական են նրանք հէնց իբրև առաջին սիստեմատիկ փորձ: Բայց մի այդպիսի խնդրի վրա ըստ հարկին ծանրանալ չէ ներում մատենագրական յօդւածիս ծաւալը, ուստի դրա մասին այլ անգամ: Ցիշենք միայն, որ Զօմբարտը հրէաների արտաբերած մեծագործ հրաշալիքները՝ կապիտալիստական տնտեսակարգի շրջանում՝ «մասամբ օբիէկտիվ պայմանների» և «մասամբ նրանց (հրէաների) առանձնայատկութեան» (կամ եղականութեան, Eigenart) արդիւնք է համարում: Սակայն երբ նոյն հեղինակը մի այլ տեղ յայտարարում է, որ հրէաները «մնալով Արևելքում չէին ունենայ այն դինամիկ ներգործումները (տնտեսական հողի վրա), նրանց առանձնայատկութիւնը կարտայայտվէր բնականօրէն առանձնայատուկ կերպով և թերևս կը խաղային նրանք մի այնպիսի դեր, ինչպէս հայերը Կովկասում»,—դրանով Զօմբարտը ըստ ինքեան գերակշիռ արժէք է տալիս այն օբիէկտիվ պայմաններին, որ պատրաստեց նրանց համար եւրօպական կուլտուր-պատմական միջավայրը:

Զենք կարող փակել յօդւածս առանց շեշտելու, որ Զօմբարտը յաճախ մեթօդօլոգիական սայրդումներ է անում, մանաւանդ կրօնական մութ հանգոյցները վերլուծելիս: Ընդունում ենք, որ նա առաջինն է գերմանական տնտեսագէտների մէջ, որը մատերիալիստական պատմահայեցողութիւնը զէնք է ծառայեցնում այս կամ այն չափով իր գիտական մտածողութեան ժամանակ: Զենք մոռանում, որ Զօմբարտը իր գլուխ գործոցի («Deramodehne Kapitalismus», «Ժամանակակից կապիտալիզմը», երկու ստուար հատոր) առաջաբանում առանձին հպարտութեամբ յայտարարում է պրօֆ. Գուստաւ Շմօլլերի հանդէպ (որի մօտ ուսել է նա առաջ իբրև ուսանող), որ իր ուսուցիչը այլևս նա չէ, այլ Կարլ Մարքսը: Սակայն ինչպէս որ գործնական կեանքում դեմօկրատ Զօմբարտը չէ խորշում քրիստոնէական բէակցիօնէր ֆէրայնների (ընկերութիւնների) կօնգրէսներին ճառեր արտասանել, այնպէս էլ իր տեսական աշխարհահայեացքի բնագաւառում չէ պահպանում մեթօդական հետևողականութիւն:

Էկօնօմիստ

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

— Աւստրիան մեծ զօրքեր է կենտրօնացնում Բօսնիայում: Այդ նախնական պատրաստութիւնների նպատակը Նօվօբազարի սանջակի գրաւման մտադրութիւնն է:

— Ի նկատի ունենալով Ռուսաստանի պատերազմական պատրաստութիւնների յուզիչ տեղեկութիւնները, Թիւրքաց զինւորական մինիստրութիւնը փութանակի արտիլերիա և ռազմամթերք է ուղարկում Սև-ծովի նաւահանգիստները:

— Ռուսաստանը, տեսնելով որ մօտիկ ապագայում կարող է Թիւրք-չեռնոգորական զինված ընդհարում առաջ գալ, խորհուրդ տուեց չեռնոգօրական կառավարութեանը խոհեմ լինել և խուսափել միջադէպերից Թիւրքիայի հետ:

— Երիտասարդ-Թիւրքերի շրջանում սկսված վէճերն ու երկպառակութիւնները շարունակվում են անձնական հողի վրա:

— Բ. Դրան կարգադրութեամբ Բօսֆօրի մուտքը ուժեղ կերպով ամրացվում է:

— Եմէնից հեռագրում են, որ 12,000 արաբներ սէիդ Իդրիսի հրամանատարութեամբ արշաւանքի են ձեռնարկել Թիւրքերի դէմ:

— Մօսկվայի հայոց եկեղեցում ահագին բազմութեան ներկայութեամբ հոգեհանգիստ կատարվեց Եփրեմի յիշատակին:

— Էկս-շահ Մահմէդ-Ալին Թէրէքի շրջանապետին 6000 բուբլի ուղարկեց այն հինգ ինդուշների ընտանիքներին յանձնելու, որոնք ընկան էկս շահի Թէհրան ձեռնարկած արշաւանքի ժամանակ:

— Ներկայումս Լօնդօնում չեն աշխատում 125,000 բեռնակիր բանւորներ: Տեղի են ունենում խաղաղ միտինգներ:

— Մայիսի 12-ին Պարիզում կայացաւ հսկայական ցոյց Ժօրէսի և Վայեանի ղեկավարութեամբ Պէր Լաշէզ գերեզմանատանը Պարիզի կօմունարների գնդակահարութեան 42-րդ տարեդարձի առիթով:

— Պէկինից հեռագրում են, որ Անգլիայի պահանջով կառավարութիւնը արգելեց գաւառներին գնել զէնքեր ինքնուրոյն կերպով: Կրուպպի և աւստրիական այլ գործարանների հետ կապված պայմանագրերը քանդվում են:

— Իւանշիկայը կարգադրեց արձակել զօրքից բոլոր ծամեր կրողներին:

— Պէկինից տեղեկացնում են, որ Տանշաօյը հրաժարական տուեց:

— Պետական Դումայի արձակումը նշանակված է յունիսի 9-ին:

— Հաղորդում են, որ այս օրերս Լիվադիայում կայանալու է նոր կարևոր խորհրդակցութիւն ռուսական արտաքին քաղաքականութեան հարցերի առիթով:

— Ցայտնի Բուրցէվը վճռել է Պարիզից վերադառնալ դարձեալ Ռուսաստան: «Ի հարկէ ձեզ յայտնի է ձեր քայլի հետևանքը»—հարցին՝ Բուրցէվը պատասխանեց. «Այո. բայց այդ ինձ քիչ է հետաքրքրում: Ես կատարում եմ իմ պարտականութիւնը հայրենիքիս առաջ»:

— Ամենաստոյգ աղբիւրից տեղեկացնում են, որ Պետերբուրգի ֆրանսիական դեսպան Ժ. Լուին կը մնայ Պետերբուրգում:

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐ. ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾ.

16 մայիսի

ԿԱԼՈՒԳԱ: Հրդեհը ոչնչացրեց 100 տուն:

ԲՈՒԴԱՊԵՇՏ: Պարլամենտի շինութեան մի մասում պայթեց ումբ, որից ոչ ոք չը վնասվեց:

Լուկօշում հեղեղի պատճառած վնասը միլիոնից անցնում է. 289 տուն կործանվել են, 8129 մարդ մնացել են անապաստան:

ԹԱՒՐԻԶ: Նկատվում է վառ գործունէութիւն Թիւրքաց առևտրական պալատում: Գեներալ հիւպատոսի նախագահութեամբ կայացած ընդհանուր ժողովում վճռվեց հրատարակել մի թերթ ֆրանսերէն, պարսկերէն և հայերէն՝ նուիրված Թիւրքիայի և Պարսկաստանի առևտրին:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Արդարադատութեան մինիստրութեանը կից մինիստրի օգնական Վերեօվկինի նախագահութեամբ կազմվեց միջվարչական խորհրդակցութիւն գրական ու գեղարուեստական արտադրութիւնների պաշտպանութեան համար Գերմանիայի հետ պայմանագիր կապելու հարցի առիթով:

Ժող. լուս. մինիստրը սեպտ. 1-ից իրաւաբանական քննիչ մասնաժողովներ է հաստատում Պետերբուրգի, Մօսկվայի, Կիէվի և Խարկօվի համալսարաններում:

ՎԻԵՆՆԱ: Լվօվում սկսվեցին տօնակատարութիւններ համալսարանի յօբելեանի առիթով:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Ներքին գործերի մինիստրութիւնը հրատարակեց հրահանգներ Պ. Դումայի ընտրութիւններին մասնակցող անձանց ցուցակները կազմելու կարգի մասին: Բնակարանային տուրքից ազատ բնակարաններով, ստացված կենսաթոշակներով, հողի կապալով ու կալուածքի կառավարութեամբ ընտրութիւններին մասնակցելու իրաւունք ունեցողները, կամենալով օգտվել այդ իրաւունքից, գրաւոր կերպով յայտնում են ընտրողական ցուցակները կազմող հաստատութեան, ներկայացնելով — բնակարան վարձողները՝ վարձի պայմանագիրը կամ ոստիկանութեան վկայաթուղթ, կենսաթոշակ ստացողները՝ ոստիկանութեան վկայութիւն այն մասին, որ յայտարարութիւն ներկայացնող անձը ապրել է մի տարուց ոչ պակաս քաղաքի սահմաններում, և պետական գանձատան վկայագիրը կենսաթոշակ ստանալու մասին, կապալառուները՝ կապալի պայմանագիրը, կառավարիչները՝ պայմանագիրը կամ վկայաթուղթ: Մնացած անձինք, որոնք ունեն ինքնուրոյն իրաւունք ընկերութիւններին մասնակցելու, մտնում են ցուցակների մէջ առանց յայտարարութիւնների:

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Ց. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Կանոնաւոր եւ ճշգրիտ

կերպով գլխի մազերի մաքրումը, կասկած չը կայ, ներկայանում է ամենալաւ և աւելի բնական միջոց մազերը առողջ և լաւ դրութեան մէջ պահելու: Այդ մաքրումների համար եթէ վերցնել ձիւթի նոր պրէպարատ «Պ ի կ ս ա ֆ օ ն ը», այդ դէպքում մաքրող նիւթին կաւելանայ նաև անտիսէպտիկ մի նիւթ մազերի համար, յատուկ՝ որպէս այդ հնուց յայտնի է՝ ձիւթին:

Մազերի լուացումը ձիւթով անկասկած վաղուց կը տարածվէր Ռուսաստանում, եթէ սովորական ձիւթը, ինչպէս նա մինչև այժմ գործ էր ածվում խտացրած կամ հեղուկ ձիւթային սապօնների ձևով, չունենար անդուրեկան յատկութիւն: Այդ, առաջինը, նրա գրգռող ներգործութիւնն է և, երկրորդ, շատերի համար անտանելի սուր հոտը: Այդ երկու յատկութիւնները պարունակվում են սովորական հում ձիւթի որոշ մասերում, և վերացված են պատէնտային միջոցով Պիկսաֆօնից, այնպէս որ վերջինիս գործադրելու ժամանակ մենք գործ ունենք խտացված՝ ձիւթի մաքուր ներգործութեան հետ, որով և բացատրվում են նրանից ստացված աչքեցուցիչ հետևանքները:

Դրականապէս կարելի է ասել, որ ներկայումս չը կայ ոչ մի ձիւթային սապօն, բացի Պիկսաֆօնից, որին այդ աստիճան յատուկ է ձիւթի կատարեալ ներգործութիւնը և որը միաժամանակ զերծ է հում ձիւթին յատուկ անդուրեկան կողմերից (վատ հոտ և գրգռման երևոյթներ):

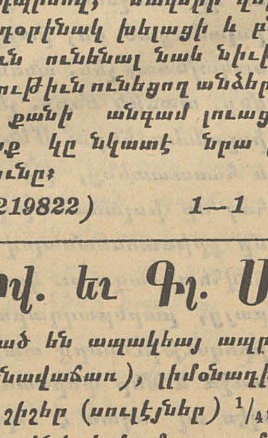

Միանգամայն անհաւատալի է, թէ ինչպէս է ազդում Պիկսաֆօնը մազերի լուացումի ժամանակ: Մենք յանձին Պիկսաֆօնի ունենք, վերջապէս, մի պրէպարատ, որը, չը նայած իր բոլոր առաւելութիւններին, վաճառվում է շատ չափաւոր գնով:

Մէկ սրուակը արժէ 1 ր. 50 կ., որ կարելի է ստանալ ամենուրեք և կարող է բաւականանալ, ամեն շաբաթ գործածելիս, մի քանի ամիս: Այդ անհամեմատ էժանութիւնը թոյլատրում է, այդպիսով, մազերի վերաբերմամբ եղած այդօրինակ խնամքի և բնական հոգացողութիւն ունենալ նաև նիւթական նուազ կարողութիւն ունեցող անձերին:

Պիկսաֆօնով մի քանի անգամ լուացվելուց յետոյ ամեն ոք կը նկատէ նրա բարերար ազդեցութիւնը:

(M. 219819/219822) 1—1

Высочайше Утвержденное Русское Общество Пароходства и Торговли, учрежд. въ 1856 г.
ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԻ ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ.
Ձմեռային երթևեկութիւն
ՂՐԻՄ-ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԳԻԾ
Մեկնում են Բաթումից
I Պոստային-մարդատար շոգենաւեր.
Երեքշաբթի ժամի 1-ին գիշերը, շրջանակի գծով
Հինգշաբթի » 1 » » »
Շաբաթ » 12 » ուղղակի »
II մարդատար շոգենաւեր.
Երկուշաբթի ժամի 2-ին ցերեկը, շրջանակի գծով
Շաբաթ » 2 » » »
III Մարդատար-ապրանքակիր շոգենաւեր.
Երեքշաբթի կէս գիշերին, շրջանակի գծով.
Ուրբաթ » » » »
Ժամերը Պետերբուրգի են:
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ՓՈՍՏԱՅԻՆ ԳԻԾ
Կանոնաւոր հաղորդակցութիւն դէպի Ալէքսանդրիայի բիօլեւադայի, Մակեդոնիայի, Սիրիայի, Անատոլիայի, Պարսից-Ծոցի (Персидскій заливъ) գծերի բոլոր նաւահանգիստները:
ԲԱԼՏԻԱԿԱՆ ԳԻԾ
Կանոնաւոր հաղորդակցութիւն ուղղակի Պետերբուրգ-Ռիգա, Լիբավա և Ռէվել:
Տոմսակները կարելի է գնել Թիֆլիսի գրասենեակում, Վելիամինովսկայա փողոց, № 18.
Հեռախօս № 11.
Ընդունվում են եւ ապահովացվում են ապրանքներ ձեռնտու պայմաններով:
Գործակալ՝ Ս. Խ. Սուլխանեանց
(շ.) 0—49

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
Հիմնված 1880 թ.
(Կուկիա, Վօրօնցովի արձանի հանդէպ)
Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից
Ա Ռ Ա Ւ Օ Տ Ն Ե Ր Ը
«606»-Ի ՆԵՐՍՐՍԿՈՒՄ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ՝ 11—12 Ժ.
Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վերաբուժութեան վեներական (սիֆիլիս) հ.:
Բ. Գ. ԱՂԱՍԱՐԵԱՆ—1—2 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ.:
Կ. Մ. ՉԻԿՕՎԱՆԻ—9½—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային:
Ջ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան կանանց և երեխայոց հ.:
Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւ.:
Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներական վերաբուժութեան և միզասեռ. հ.:
Գ. Ց. ԳՈՒՐԳԷՆՕՎ—12—1 ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.:
Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.:
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ ԱՄԲՐՈՒՄՕՎԱ-ՄԵԼԻՔԵԱՆ — 1—2 ժ. մանկաբարձութիւն և կանանց հիւ.:
Ե Ր Ե Կ Ո Ն Ե Ր Ը՝
Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—6—7 ժ.:
Վճարը 50 կ.: Չքաւորները ձրի: Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին:
Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝ Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան
1. 0—46

Դոք. Ա. ՇԱՀԲԱԶԵԱՆԸ
Բ Ե Ր Լ Ի Ն Ո Ւ Մ
Ասիստենտ պրօֆ. Գօլդշայդէրի և պրօֆ. Կլապի Բերլինի համալսարանի արքայական կլինիկաներում: Ընդունում է ամեն կարգի հիւանդների, և պրօֆեսորների խորհրդակցութեամբ յանձնարարում է նրանց համապատասխան մասնագէտներին:
Հասցէ՝ Берлинъ. Карлъ-штрассе, № 31. Пансіонъ Геймана (около вокзала, Фридрихъ-штрассе).
(օ. մ.) 331. 5—4

«ՄՇԱԿԻ» ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է
Համալի Մասլահաթնիրը
Գ. ՍՈՒՆԴՈՒԿԵԱՆՑԻ
Գինն է 30 կօպ.
(Ծանրապարհածախքով՝ 38 կօպ.)
Այս գրքի վաճառումից գոյանալիք գումարը յատկացվելու է «ՄՇԱԿԻ» ապահովութեան ֆօնդին:
Հասցէն՝ Тифлисъ, Ред. газ. „Мшакъ", կամ Tifl s, Rédaction du journal arménien „Mschak".

ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ ԿՈՎԿԱՍԻ ՓՈԽԱՐՔԱՅԻ
ԴԻՒԱՆԱՏԱՆ ՏՊԱՐԱՆԸ
(ԼՈՐԻՍ-ՄԵԼԻՔՈՎԵԱՆ ՓՈՂՈՑ, ԱՐՔՈՒՆԱԿԱՆ ՏՈՒՆ)

Եղբ. Իվ. եւ Գվ. Մաղչեւների պահեստում
այս օրերս ստացված են ապակեայ ապրանքներ, այն է՝ կօնեակի, շամպայնի, բօրդօյի մազերի, օղու (մենովաճառ), լիմօնադի, սելտէրեան ջրի ՇԻՇԵՐ, դատարկ աղւսներ ՖԱԼԿՕՆԻԷ, կլոր շիշեր (սուլէյներ) 1/4, 3/4, 1/2 և 1 վեդր., քառակուսի շտոֆ 1/4 և 1/10, բանկաներ քաղցրաւենիքի համար, լամպի ապակիներ, լամպաներ, սեղանատան բիւրեղեայ ապակուց ամանեղէններ: Կան մեծ քանակութեամբ լուսամուտի ապակիներ: Գները բոլոր ապրանքների ԲԱՒԱԿԱՆԱՉԱՓ ԷԺԱՆԱՑՎԱԾ ԵՆ:
Պահեստը՝ Великокняжская, 24. Խանութը՝ Михайловскій пр., 67.
(հ. ու. կ.) 347. 12—1

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный.